

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 28/2011-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 27. januára 2011 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. V. H., B., zastúpeného advokátom JUDr. M. Š., CSc., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Banská Bystrica v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 30/2009 a jeho rozsudkom z 24. novembra 2009 a postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Co 38/2010 a jeho rozsudkom z 5. mája 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. V. H. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. júna 2010 doručená sťažnosť JUDr. V. H., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky

(ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a v čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 30/2009 a jeho rozsudkom z 24. novembra 2009 a postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Co 38/2010 a jeho rozsudkom z 5. mája 2010.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľovi bola na základe rozsudku Okresného súdu Bratislava II č. k. 10 C 237/2004-117 z 27. marca 2006, ktorým bol zmenený rozsudok okresného súdu č. k. P 311/1985-411 z 27. apríla 2001 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 12 Co 5202/2001 z 13. augusta 2001, uložená povinnosť platiť odporcovi výživné vo výške 6 000 Sk mesačne. Sťažovateľ návrhom podaným na okresnom súde 26. januára 2009 navrhol zrušiť svoju vyživovaciu povinnosť voči odporcovi a zároveň navrhol, aby okresný súd uložil odporcovi povinnosť vrátiť mu bezdôvodné obohatenie od 1. júla 2008. Okresný súd rozsudkom č. k. 20 C 30/2009-251 z 24. novembra 2009 predmetný návrh sťažovateľa zamietol.

Proti tomuto rozhodnutiu okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom krajský súd rozsudkom č. k. 15 Co 38/2010-274 z 5. mája 2010 rozhodol tak, že rozsudok okresného súdu č. k. 20 C 30/2009-251 z 24. novembra 2009 potvrdil.

Podľa názoru sťažovateľa rozsudkom krajského súdu č. k. 15 Co 38/2010-274 z 5. mája 2010, ako aj rozsudkom okresného súdu č. k. 20 C 30/2009-251 z 24. novembra 2009 bolo porušené jeho základné právo na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a v čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj základné právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Sťažovateľ odôvodnil svoje tvrdenia okrem iného takto:

„... Okresný súd sa náležitým spôsobom nezaoberal navrhovanými dôkazmi. Ním navrhnutý dôkaz nebol riadne vykonaným, keďže súd dôkaz nezabezpečil, nemohol sa k

nemu riadne vyjadriť a súd na základe takto zisteného skutkového stavu predčasne rozhodol...

Okresný súd si nevyžiadal od odporcu ani výkaz o štúdiu, neskúmal či odporca vykonáva nejakú zárobkovú činnosť, napriek dôkazom založeným v spise, týkajúcim sa jeho podnikateľskej činnosti.“

Sťažovateľ ďalej vo svojej sťažnosti uvádza:

„Okresný súd v Banskej Bystrici aj Krajský súd v Banskej Bystrici svojimi rozhodnutiami zjavne porušili ľudskú dôstojnosť sťažovateľa a to tým, že rozhodli v rozpore s dobrými mravmi, keď poskytli právnu ochranu osobe, ktorá si riadne neplnila svoje študijné povinnosti a namiesto toho vykonávala obchodnú činnosť, ktorú odporca nazval jednorazovou záležitosťou.

Počas priebehu dokazovania si súd napriek žiadosti navrhovateľa nevyžiadal výkaz o štúdiu a hodnotenie priebehu štúdia odporcu. Ďalšie vyššie uvedené súdy nehodnotili tú skutočnosť, že odporca je už osoba, ktorá prekročila vekový limit byť riadnym študentom.

Rozhodnutia súdov sú v rozpore s dobrými mravmi, nakoľko je tu zjavná podpora v porušovaní akademických práv a slobôd dospelého mladého človeka, keď sa mu priznávajú nadpráva, ktoré nemajú oporu v žiadnych právnych predpisoch. Poskytovaním takýchto výhod oba súdy a škola vytvárali priestor pre neplnenie si riadnych študijných povinností a neoprávneného majetkového prospechu.“

Vychádzajúc z uvedeného sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo JUDr. V. H. na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 05. 05. 2010 v konaní vedenom pod sp. zn. 15Co/38/2010 porušené bolo.

2. Postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici, Okresného súdu v Banskej Bystrici bolo porušené základné právo sťažovateľa, podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, a to rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 05. 05. 2010 č. k. 15 Co/38/2010 a rozsudkom Okresného súdu v Banskej Bystrici zo dňa 24. 11. 2009, č. k. 20 C/30/2009.

3. *Postupom Krajského súdu v Banskej Bystrici a Okresného súdu v Banskej Bystrici bolo porušené základné právo sťažovateľa, podľa čl. 1, čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, a to rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 05. 05. 2010 č. k. 15 Co/38/2010 a rozsudkom Okresného súdu v Banskej Bystrici zo dňa 24. 11. 2009, č. k. 20 C/30/2009.*

4. *Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 05. 05. 2010 č. k. 15 Co/38/2010 a rozsudok Okresného súdu v Banskej Bystrici zo dňa 24. 11. 2009, č. k. 20 C/30/2009 sa zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.*

5. *JUDr. V. H. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia, ktoré je Krajský súd v Banskej Bystrici povinný vyplatiť na účet advokátovi JUDr. M. Š., CSc., advokátska kancelária B.“*

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah... Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním

a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd považoval za potrebné sa v prvom rade vysporiadať s rozdielnym rozsahom namietaného porušenia označených práv v odôvodnení sťažnosti a v samotnom návrhu rozhodnutia (petite). Sťažovateľ v odôvodnení sťažnosti namietal aj porušenie ďalších práv, ktoré neboli uvedené v petite. Ústavný súd ustálil predmet tohto konania podľa petitu, teda tak, ako to je uvedené v záhlaví tohto rozhodnutia.

1. K namietanému porušeniu základných práv postupom a rozhodnutím okresného súdu

Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane uvádza, že vzhľadom na princíp subsidiarity („ak... nerozhoduje iný súd“), ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy môže ústavný súd poskytnúť ochranu konkrétnemu právu alebo slobode, porušenie ktorých je namietané, iba vtedy, ak sa ich ochrany fyzická osoba alebo právnická osoba nemôže domôcť v žiadnom inom konaní pred súdnymi orgánmi Slovenskej republiky.

Inými slovami, pokiaľ je o ochrane sťažovateľom označeného základného práva alebo slobody oprávnený konať alebo rozhodovať iný všeobecný súd, ústavný súd jeho sťažnosť už po predbežnom prerokovaní odmietne pre nedostatok svojej právomoci.

Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zisťoval, či ochranu tých základných práv, porušenie ktorých sťažovateľ v súvislosti s napádaným postupom a rozhodnutím okresného súdu č. k. 20 C 30/2009-251 z 24. novembra 2009 namieta, t. j. základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy (v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy) a v čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, neposkytujú všeobecné súdy na základe sťažovateľovi dostupných opravných prostriedkov predstavujúcich účinné právne prostriedky nápravy namietaného porušenia jeho práv.

Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľ mal možnosť domáhať sa preskúmania sťažnosťou pred ústavným súdom napadnutého rozsudku (ale aj postupu, ktorý jeho vydaniu predchádzal) okresného súdu č. k. 20 C/30/2009-251 z 24. novembra 2009 využitím riadneho opravného prostriedku, a to odvolania, ktoré sťažovateľ napokon pred podaním sťažnosti ústavnému súdu aj využil, pričom o tomto jeho odvolaní rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 15 Co 38/2010-274 z 5. mája 2010. Krajský súd sa v rozsahu svojho preskúmacieho oprávnenia odvolacieho súdu musel v podstate vysporiadať s rovnakými skutkovými a právnymi argumentmi, ako sťažovateľ uvádza aj v konaní pred ústavným súdom.

Vychádzajúc z postavenia ústavného súdu ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), ktorý nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inšinciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96), ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v tejto časti (vo vzťahu k postupu a rozhodnutiu okresného súdu) už po jej predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

2. K namietanému porušeniu základných práv postupom a rozhodnutím krajského súdu

Podľa názoru ústavného súdu sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 (v spojení s čl. 1 ods. 1)

ústavy a v čl. 36 ods. 1 listiny napadnutým postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 Co 38/2010 a jeho rozsudkom z 5. mája 2010, ktorým bol rozsudok okresného súdu z 24. novembra 2009 potvrdený, je zjavne neopodstatnená.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom všeobecného súdu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom všeobecného súdu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že podľa svojej ustálenej judikatúry nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inšinciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02).

Ústavný súd teda, tak ako to už vyslovil vo viacerých svojich nálezochoch, nie je opravnou inšinciou všeobecných súdov (napr. I. ÚS 31/05), a preto nemôže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov, pokiaľ tieto súdy vo svojej činnosti postupujú v súlade s právami na súdnu a inú právnu ochranu zakotvenými v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy). Z takéhoto pohľadu pristúpil ústavný súd aj k posúdeniu napadnutého rozsudku krajského súdu.

Z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu č. k. 15 Co 38/2010-274 z 5. mája 2010 okrem iného vyplýva:

„Okresný súd zaujal správny právny záver, že nie sú splnené podmienky pre zrušenie vyživovacej povinnosti navrhovateľa k odporcovi. Z výsledkov vykonaného dokazovania nepochybne vyplýva, že odporca je naďalej študentom U. v B. Zo správy tejto univerzity zo dňa 9. 12. 2009 vyplýva, aký bol priebeh štúdia u odporcu tak, ako to konštatuje aj okresný súd v dôvodoch rozhodnutia.

... Odporca sa teda štúdiom na vysokej škole sústavne pripravuje na svoje budúce povolanie. Z písomných správ UMB v B. vyplýva, že bol umožnený prestup odporcovi na iný odbor. Správu univerzity považuje odvolací súd za dostačujúcu pre posúdenie, či odporca pokračoval v štúdiu.

... V konaní nebolo preukázané, že by odporca vykonával nejakú podnikateľskú činnosť, prípadne že by mal príjem z nejakej inej činnosti, ako na to poukazoval navrhovateľ.

Z listinných dôkazov, ktoré predložil v konaní odporca, vyplýva, že odporca informoval navrhovateľa a dokonca aj jeho manželku listami, ktoré im zasielal o tom, že študuje, preto tvrdenia odporcu uvedené v odvolaní, že ho odporca neinformoval o svojom štúdiu, nezodpovedá skutočnosti.

... odvolací súd je toho názoru, že vzhľadom na zistenia okresného súdu nie je možné zaujať záver, že by boli dané zákonné dôvody pre zníženie vyživovacej povinnosti navrhovateľa k odporcovi.“

V citovanej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia krajský súd uviedol dôvody, pre ktoré odvolaniu sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu nevyhovelo. Ústavný súd považuje za potrebné konštatovať, že predmetný postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru vo veci sťažovateľa nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Krajský súd teda v danom prípade neporušil označené základné právo sťažovateľa nesprávnou alebo svojvoľnou aplikáciou a výkladom práva. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným.

Prípadný zásah ústavného súdu, a to nahrádzanie právneho názoru krajského súdu, je možné realizovať len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, v zmysle ustálenej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

Osobitnou námietkou sťažovateľa je porušenie jeho práv v dôsledku údajne „nesprávne a neúplne zisteného skutkového stavu veci“, keďže okresný súd sa údajne nezaoberal navrhovanými dôkazmi a nevyžiadal si od odporcu výkaz o štúdiu, ktorý by bol podľa názoru sťažovateľa spôsobilý preukázať prípadnú potrebu zrušenia vyživovacej povinnosti sťažovateľa voči odporcovi. V predmetnom konaní súdu vidí sťažovateľ porušenie svojho základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa názoru ústavného súdu krajský súd v napadnutom rozhodnutí dostatočne podrobne rozoberá dôvody, na základe ktorých dospel k záveru o potrebe potvrdenia napadnutého rozsudku okresného súdu. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu týkajúceho sa vykonania dôkazov v predmetnej veci okrem iného vyplýva:

„Odvolací súd je toho názoru, že nebolo potrebné, aby si okresný súd vyžiadal od odporcu výkaz o štúdiu, keďže si vyžiadal správy ohľadne jeho štúdia od univerzity, ktorú navštevuje a podstatným pre posúdenie, či je dôvod na zrušenie vyživovacej povinnosti alebo zníženie výživného je tá skutočnosť, či odporca naďalej študuje, a či je alebo nie je sám sa schopný živiť. V konaní nebolo preukázané, že by odporca bol schopný sám sa živiť a preto sú dané dôvody pre trvanie vyživovacej povinnosti navrhovateľa k odporcovi.“

Podľa názoru ústavného súdu z uvedeného vyplýva, že predmetný právny výklad krajským súdom nevykazuje nedostatky, ktoré by odôvodňovali záver o porušení základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1

ústavy a v čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, preto bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. januára 2011